

ПЕТРАШ Анжела Іванівна,
викладач кафедри іноземних мов,
Національна академія Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
(*м. Хмельницький, Україна*)

МІСЦЕ РУМУНСЬКОЇ МОВИ У МОВНІЙ СКЛАДОВІЙ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ І КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР

У контексті активної євроінтеграції Україна стикається з необхідністю гармонійно поєднувати розвиток державної мови й забезпечення прав національних меншин, зокрема румунської спільноти. Цей баланс є критичним у період глибоких структурних реформ і трансформацій гуманітарної сфери, адже мовна політика стає не лише інструментом формування внутрішньої єдності, а й маркером цивілізаційного вибору держави. Румунська мова як одна із міноритарних мов України набуває особливого значення у механізмах освіти, міжкультурного діалогу та дотримання міжнародних стандартів захисту мовних прав. Актуальність теми посилюється сучасними викликами: російською агресією, зростанням національної свідомості, мобільністю громадян і необхідністю прямої імплементації європейських правових норм.

Важливо не лише комплексно розглядати мовну політику України у площині європейської інтеграції, а й акцентувати на особливостях румунської мови у системі вищої освіти. Крім того, варто проаналізувати взаємозв'язок освітніх і культурних процесів через призму мовної інтеграції, а також окреслити виклики та перспективи розвитку румунської мови в українському суспільстві.

Сучасна мовна політика України визначається сукупністю національного законодавства, міжнародних зобов'язань та стратегічних програм у сфері гуманітарного розвитку. Українська мова зберігає статус єдиної державної, що фіксується у статті 10 Конституції України, а застосування та розвиток мов національних меншин гарантується Конституцією, законами України і прямими міжнародними договорами, зокрема, Європейською хартією регіональних або міноритарних мов, яка зобов'язує Україну розгортати підтримку тринадцяти міноритарних мов, серед яких румунська посідає вагоме місце. [2] [1]

Румунська мова широко представлена як у середній, так і у вищій освіті України. В освітній системі функціонує декілька освітньо-професійних програм для здобуття бакалаврських і магістерських ступенів з фокусом як на поглибленому вивченні мови й культури, так і на підготовці педагогів для навчальних закладів з румунською мовою викладання. Освітньо-професійні програми охоплюють комплексне вивчення філологічних, психолого-педагогічних, культурологічних дисциплін, що забезпечує підготовку конкурентоспроможних фахівців для освітніх, наукових, організаційно-

методичних посад. Силабуси навчальних програм суттєво оновлені відповідно до принципів Болонського процесу й рекомендацій Ради Європи щодо мовної освіти. [3]

Велика увага приділяється міжкультурному підходу, розвитку критичного мислення, інтеграції сучасних інформаційних технологій у навчальний процес, а також набуттю практичних навичок міжмовного професійного спілкування. В університетах пропонують для опанування такі навчальні дисципліни як «Румунська мова для професійного спілкування», «Теорія і практика перекладу», «Румунська культура в Україні та Європі», і навчання часто має прямий контакт із носіями мови, участь у гуртках, конференціях, літніх школах, обмінах із університетами Румунії та Республіки Молдова, що сприяє формуванню інтегрованої професійної ідентичності сучасного фахівця. [5]

Після завершення курсу здобувачі вищої освіти досягають рівня володіння румунською мовою B1/B2 (за європейською шкалою), з глибокими знаннями граматики, стилістики, історії мови, а також комунікативної і соціокультурної компетентності для подальшої роботи у школах, університетах, редакціях румуномовної преси, наукових установах, органах державної влади й культури з орієнтацією на громадян України, які розмовляють румунською мовою.

З метою підготовки майбутнього офіцера Державної прикордонної служби України, який володіє іншомовною комунікативною компетенцією, вміннями та навичками перекладацької діяльності та здатний застосовувати знання румунської мови під час виконання своїх службових обов'язків у підрозділах ДПСУ та пунктах пропуску через державний кордон України, у Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького передбачено вивчення навчальних дисциплін, які викладаються румунською мовою, зокрема: «Практичний курс румунської мови», «Лінгвокраїнознавство Румунії», «Практика перекладу з румунської мови», «Румунська мова за професійним спрямуванням». [4]

Україна й Румунія мають значний досвід співпраці у сфері освіти, культури, науки через реалізацію транскордонних програм, спільних проектів, стажувань та угод між навчальними закладами. Чернівецький національний університет має десятки партнерських угод з провідними університетами Румунії, заохочуючи студентську і викладацьку мобільність, співробітництво в наукових дослідженнях, створення спільних інформаційних платформ, а також реалізацію проектів охорони нематеріальної культурної спадщини. Останньою тенденцією стало активне залучення цифрових технологій до збереження і популяризації румунської мови та культури в Україні. Запровадження електронних реєстрів, онлайн-курси, освітній контент на Youtube, спільні українсько-румунські проекти з діджиталізації книжкових і музейних фондів посилюють інтеграцію й зберігають спадщину для майбутніх поколінь у глобалізованому світі.

Україна визнає багатомовність та багатокультурність як свій стратегічний ресурс, але сучасні внутрішні й зовнішні чинники формують серйозні виклики для збереження міноритарних мов, зокрема, й румунської. Військова агресія росії,

окупація частини територій України, інформаційна війна, дискримінаційна політика щодо української мови на окупованих територіях – усе це створює проблеми для реалізації повноцінної мовної політики в регіонах, де історично представлена румунська громада.

Активна реалізація євроінтеграційних реформ та підвищення інституційної підтримки з боку держави й громадянського суспільства сприяють збереженню міноритарних мов. Офіційна стратегія розвитку культури України на 2025–2030 роки прямо закладає необхідність збереження культурної спадщини національних меншин, а участь України у європейських програмах (Erasmus+, Creative Europe) розширює можливості для академічної й культурної мобільності студентів та викладачів, а також збагаченню культури румунської спільноти.

Розширення програм академічної мобільності, стажування та подвійних дипломів між українськими й румунськими університетами дозволяє студентам отримувати знання у європейському контексті, покращувати міжкультурну комунікацію, брати участь у спільних наукових, культурних та освітніх проєктах, а запровадження інноваційних цифрових технологій у навчанні, інтерактивних платформ для дистанційного і змішаного навчання, електронних підручників, мовних додатків і онлайн-курсів дають можливість поширювати румунську мову незалежно від факторів простору чи часу, а також підвищують залученість молодого покоління. Удосконалення змісту підручників, поєднання освітньої, виховної, розвивальної функцій, підтримка двомовного навчання, що відповідає стандартам Ради Європи сприяє опануванню румунською мовою одночасно як предметом культури і як засобом комунікації, що позитивно впливає на якість міжнаціонального діалогу й можливість професійної самореалізації.

Мовна політика України в умовах європейської інтеграції перебуває в динамічному розвитку, прагнучи поєднати два стратегічних завдання: забезпечення домінування української мови в публічній сфері як атрибута національної ідентичності та розширення можливостей для функціонування мов національних меншин, таких як румунська, згідно з європейськими принципами мовної рівності, культурного різноманіття та соціальної інклюзії.

Культурна інтеграція через румунську мову та культуру є прикладом ефективної політики мультикультурності й мирного співіснування, трансляції цінностей толерантності, взаємоповаги, полікультурності, адже саме ці принципи лежать в основі європейської ідентичності.

Отже, мовна складова є не лише політичним чи правовим питанням, а й фундаментом сталого розвитку громадянського суспільства, мостом до європейського простору, інструментом збереження ідентичності й інтеграції України у сучасний світ. Румунська мова в українському освітньому та культурному середовищі демонструє потужний потенціал бути зразком успішної реалізації європейських стандартів толерантності, багатомовності та креативної культурної співпраці.

Список використаних джерел

1. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014#Text
2. <https://surl.li/ywvdvh>
3. <https://surl.lt/qzidgv>
4. <https://nadpsu.edu.ua/osvitni-programy/>
5. <https://rcphilology.chnu.edu.ua/osvitno-profesiini-prohramy/bakalavrat/>